

INATSISARTUNI

Partii Inuit
Randi Broberg

UPA 2014/142-1
3.6.2014

PILLUGU: Nunatta pissarititaanik inuussutissanik nunatta avataanit eqqus-sunneqartunik akimikkut unammillersinnaasunik qanoq ililluta nerinerulernissarput angussinnaavarput. Nunanik allaniit inuussutissat eqqussorneqartut CO₂-mik migutsitsinermut akileraarusersorneratigut nunatta iluani inuussutissanik siammaaneq akikinnerulersissinnaavarput, aqqtissat allat orniginartut suusinnaappat.
(Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit)

Oqallinnissamik siunnersuutikkut ujatorneqarpoq, nerisassatigut nammineq nioqqtissiatta atornerulernissaat sutigut imal. qanoq aqqtissiiuunneqarsinnaanersut.

Ullumikkut akimmiffiusutut taaneqarluni assartuinnermi akit qaffasinnerat aammalu tunisassiornermi aningaasartuutit qaffasinnerat.

Naalackersuisut akissuteqaataanni erserpoq, nerisassat eqqussukkat CO² mik mingutsitsineq aallaavigalugu akitsuusersuisinnaaneq periarfissatut qanoq atorsinnaatiginera ullumikkut annertunerusumik ilisimasaqarfigineqanngitsoq.

Naalackersuisut akissuteqaannissaaq atuarneqarsinnaavoq, ullumikkut nerisassat Nunatsinni tunisassiat ataasiakkaajusut, taamalu nammineq tunisassiatta akitigut unammillersinnaaner at annertusassagaanni pisariaqartoq:

- uagut tunisassiatta annertussutsimikkut eqqussukkanut sanillersuussinnaanissaat,
- uagut tunisassiatta pitsaassutsimikkut eqqussukkanut sanillersuussinnaanissaat.

Erseqqissarneqarportaaq ullumikkut inuutissarsiutit toqqaannarnerusumik pisuussutinik uumassuilinnik atuineq; tassa nioqqtissiorneq/suliareqqiineq tamakkiisumik atorluarneqanngitsoq.

Immikkut taaneqarluni sumiiffinni nioqqtissiorsinnaanermut akuersissutit aqqtigalugit, sumiiffinni pisuussutit atorlugit nioqqtissiorsinnaanerup annertusarneqarsinnaanera. Ilaatigut tunisassiorumiit pisisartumut toqqaannarnerusumik nioqquteqarnikkut akit appasitsinniarneqarsinnaaner at eqqaaneqarluni.

Partii Inuit oqaatiginngitsoorusunngilarput, ukiuni kingullerni 35'ini avataaniit eqqusuakkanik tikisitanillu isumalluuteqarnerput, inatsisartoqarnikkut naalackersuinikkullu

INATSISARTUNI

sukkasuumik annertusarneqartuarsimammat, sulilu inatsisartut naalakkersuisullu aqutigalugit qasukkarniarneqanngitsumilluunniit.

Nammineq nioqutissiornerunissarput atuinerunissarpullu avaqqunneqarsinnaanngillat – inuiaqatigiittut patajaannerusumik, ilinniarfiusumik isumalimmillu ingerlarusukkutta.

Ukiunili kingullerni 35'ini apequtaajuarsimasoq, sulilumi apequtaasoq; ilumut Nunatsinni qinikkatut, Naalagaaffittut namminersortuuneq illorusaannertut isigalutigu akisussaaffimmik tigusinaveersartuassanersugut imal. piviusumik unammilligassatut isigalutigu, piviusunik tigusasaasunik nammineq pilersornerulerniarnitta ukiunut tulliuuttunut qulinut naalackersuinikkut siunnerfilersornissaa piffissanngunnginnersoq?.

Partii Inuit aarleqqutigaarput, naalackersuinikkut pituttuisumik inatsisartut uagut anguniakkatsinnik tikkuussinngikkutta, taava ukiut tulliuuttut 35'it aamma susoqaqqinnaviangitsoq. Taamalu inatsisartut illorusaannerattut taaneqarsinnaasumik, akisussaaffimmillu sunnguamilluunniit tigusinertaqanngitsumik ingerlaqqittoqarnissaa.

Naalakkersuisut akissuteqaataat qiviraanni, ullumikkut immitsinnut pilersorniarnitsinni unammilligassatut pingaarnertut taaneqartut tassaapput; 1) nioqutissiat annertussusaasigut aalajaatsumik ataavartumillu pilersuisinnaannginnek, aammalu 2) nioqutissiat pitsaassutsimikkut unammillersinnaanissaat.

Partii Inuit qularutiginnilarput, nammineq tunisassiat suli annertusarneqarsinnaasut. Tassani inatsisartut naalakkersuisullu piumasuseqarneri apequtaaginnarpoq.

Partii Inuit qularutiginnilarputtaaq, nammineq nioqutissiatta pitsaassutsimikkut unammillersinnaanerat.

Assersuutigalugu nunanit allanit nerisassiat eqqussukkatta pitsaassusaat sunnguamilluunniit nakkutigisinnaanngilarput; nunani allani naatitat imeq minguttoq atorlugit ilaatigut naatsinneqarsimasarneri ajornartorsiutaavoq, naggorissaatit uumasuaqqanillu toqoraatinik atuneq mingutsitsinerlu ajornartorsiutaavoq, aseruunnernut akiuussutissamik atuinerujussuaq ajornartorsiutaavoq suli annertusiartuinnartoq, nioqutit sunit sanaajunerat amerlasuutigut ilisimaneqarneq ajorpoq, uumasuutit amerlanerpaartaasa alliartornerminni atugaat illersorneqarsinnaanngillat toqqaannartumillu uumasunik naalliutsitsinertut isigineqartariaqarlutik.

Taamaattumik naatitatigut allatigullu nerisassatigut tunisassiatta pitsaassusaat akimmiffissatut isikkoqanngilaq – aallaqqaataaniit soorlu naatitanik nioqutissiornermi piujuartitsineq pitsaassuserlu, erseqqissunik piumasaqarfigigaanni.

INATSISARTUNI

Partii Inuit maluginiarparputtaaq, Naalakkersuisut akissuteqaatiminni eqqussukkanik akitsuusersuineq aqutissaanngitsutut taavaat.

Partii Inuit tamanna nangaasaarinertuinnaq isigaarput, tassuunakkullu DK aqutigalugu nioqutissianik eqqussuinitta naassaanngitsumik ingerlajuarnissaa qulakkeerniarneqaannarluni.

Nunatsinni Inatsisartut Naalakkersuisullu ukiorpassuannngortuni uppertitarineqarsimalerpugut, inuutissarsiornerup iluani tapiissutit aqutissaanngitsut. Pingaartumik nunami maani.

Illuatungaani nioqutit eqqussukkagut naalagaaffinni tamani tapiissutit sakkugalugit tunisassiami akitigut unammillersinnaanerat nukittorsartuaraat qaqugumullu taama piuassallutik.

Partii Inuit erseqqissarusupparput, aningaasarsiornermut tunngasumik ilisimatusarnikkut ilaatigut oqariatuutaamat sumiluunniit aningasarsiorneq, qitiusumiit naalakkersuinikkut qanimut akuleruffigineqartuartoq. Taamalu tamanna pinngitsoorneqarsinnaanngitsoq – aningaasarsiorneq ineriartorneq patajaannerusumik ingerlanneqarsinnaassappat.

PARTII INUIT QITIUTITAAT

Naalakkersuinikkut siunnerfigisariaqarparput, inuutissarsiuteqarnikkut inerisaaqqinnissaaq. Tassani qitiutillutigu, uagut nammineq iluaqutissarisatsinnik sukatereqqinneq.

Inuussutissanik nammineq nioqutissiorneq siunertarissavaa, avataaniit inuussutissanik eqqussuinerup annikillissarnissaa – avataaniit eqqussukat akitsuusersornerisigut, uagullu nammineq nioqutissiatta akikinnerulersinnerisigut.

Tassani suliffeqarfinnik nammineq pigisatsinnik annertusaaneq qitiuvoq, meeqqallu atuarfianniit aallartittumik ulluinnarsiutit sulissutigineqartariaqarpoq.

Atuartitsinerup immersornera eqqarsaatigalugu, meeqqat inuusuttullu atuartut ulluinnarsiutigalugu ilaatigut ilisimasariaqarpaat, suliffeqarfimmik namminersortumik ingerlatsinerup ilisimasassatigut piumasaaqatitai assigiinngitsut suunersut.

Ilinniarfiit immersorneqarnermikkut aamma nutarteriffigineqartariaqarput. Ilinniarfiit immersugaanermikkut ilaatigut tunngavigisariaqarpaat, inuutissarsiutinik aallartisarnermut/ingerlatsinerumut, tunisassiornermut, inerisaanermullu pilersaarusernerit.

INATSISARTUNI

Pisuussutininik uumassusilinnik nioqqutissiorneq annertusarneqartariaqarpoq. Sumiiffinni tunisassiorfinnik aallartisarneq, piginnittuuneq aqutsisuunerlu uagutsinnut naapertuuttoq toqqammavigalugu.

Ukiuni makkunani piniarnikkut inuutissarsiuteqarneq pisuussutitut nukittullu atorluangilarput. Akerlianik naalackersuinikkut siunnerfilersornermi allaangilaq piniartuuneq ipisinniarneqartoq.

Piniarnikkut pisuussutininik nioqqutissiorneq annertusarneqartariaqarpoq. Sumiiffinni tunisassiorfinnik aallartisarneq, piginnittuuneq aqutsisuunerlu nammineq piorsarlugu ilinniarfigalugulu ingerlatsinissarput aqutissiuunneqartariaqarpoq.

Minnerunngitsumik saniatigooralugu pinialussinnaanermut akuersissutit ullumikkut tunniunneqartartut, nutaamik nalilersuivigisariaqarput. Tassani siunertaassalluni, piniarnermik inuutissarsiuteqartut isertitaqarsinnaanermikkut illersugaanerunissaat periarfissagissaarnerunissaallu.

Aallarniutigalugu inuiaat, inatsisartut naalackersuisullu sinnerlugit pisortatigoortumik nioqqutissiorfimmik ingerlatsineq anguniartariaqarpoq. Siunertaralugu uagut inuiattut annerpaamik immitsinnut iluaqutissinnissarput; aningaasaqarnikkut, ilinniagaqarnikkut, misilittagaqarnikkut, oqartussaaqataanikkut, sunniuteqaqataanikkut, akisussaaqataanikkut, isertitallu uagutsinnut tamatsinnut sapinngisamik siammarternissaat qulakkeersinnaajumallutigu.

Inuutissarsiuteqarnikkut inerisaaqqinnitsinni qitiutissavarput, siunissami qaninnermi ungasinnerusumilu, uagut naalagaaffittut namminersortutut ingerlaniarnitsinni ilisimasatigut, ilinniakkatigut, sulisussatigut, misilittakkatigut, aningaasaqarnikkut ineriartortitsinikkullu immitsinnut napatittunngornissarput.

Ullumikkut pisortat suliffeqarfinnut aallartisartunut aningaasaliissuteqarsinnaanerat inerisaavigeqqittariaqarparput. Suliffeqarfiit aningaasarsiorfigineqarsinnaasut amerlanerpaartaat avataaneersunit ullumikkut pigineqarput. Aningaasarsiornerup killingusaanut inuiattut inissisimatinneqarnerput, inatsisartoqarnikkut naalackersuinikkullu taamaattussaannartut isigineqarnera Partii Inuit akuersaarsinnaangilarput, piaarnerpaamillu allannguinnisaq sulissutigineqartariaqarluni.

Inuutissarsiuteqarnikkut nutaamik sukaterinerup siunertarissavaa, uagut inuiattut akuutinneqarnissarput peqataatinneqarnissarpullu. Tassani pisortat akuuffigisaannik suliffeqarfinnik aallartitsisarnerni, suliffeqarfiit nunaqavissunit pigineqaleriartuaarnissaat aqunneqaleriartuaarneqarnissaallu avaqunneqarsinnaangilaq.

INATSISARTUNI

Naatsumillu oqaatigalugu nioqqutissianik eqqussuiuarnitta, taamalu atuinitta avataaneersunuinnaq aningaasarsiorfiutinnera, nunasiaanermik nangitseqqiinnarneruvoq illersorneqarsinnaanngitsoq.

Partii Inuit taama oqaaseqarluta, immitsinnut pilersornitta inerisaavigineqartariaqarnera oqariartuutigaarput. Qitiutillutigu inuiattut killiffitta pisariaqartitattalu assigiinngitsut, pilersaarusiornermi aallaaviunissaat.